

**Ђорђе Н. Ђекић**  
Департаман за историју  
Филозофски факултет Ниш

УДК 069.7(497.11)  
930.85:070(497.11 Рума)

### **ЗБОРНИК ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА У РУМИ – ПОКУШАЈ САГЛЕДАВАЊА ПРОШЛОСТИ РУМЕ**

**Апстракт:** Рад настоји да представи Зборник који већ више од две деценије издаје Завичајни музеј у Руми. До сада није било покушаја да се он представи научној, стручној или културној јавности. Зборник је почео да излази 1997. и са прекидима излази до 2019. године. Садржи радове из области збирки које мали локални музеји комплексног типа поседују: археологије 17, историје 67, историје уметности 10 и етнологије 5. Као пратећи прилози јављају се Извештаји и некролози. Остале области, као нпр. убранизам, архитектура, палеонтологија, јављају се спорадично. Последњи број има међународну редакцију, што показује намеру уредништва да Зборник изађе из локалних оквира и дође на научну листу публикација

**Кључне речи:** Зборник, Завичајни музеј Рума, археологија, историја, историја уметности, етнологија.

**Р**уму од 16. века, када настаје најстарији познати попис локалног становништва, насељавају Срби. Вишенационални карактер добија половином 18. века колонизацијама Немаца, које предузима барон Марко Пејачевић, који уз старо, оснива планско насеље – Нову Руму. Оснивачка скупштина за трговиште Руму одржана је у присуству становника Старе и Нове Руме, чиме ја Рума обједињена, уз благослов барона, као јединствено насеље. Пејачевић ослобађа 1749. године локално становништво кметства, што ће повољно утицати на њен економски и сваки други просперитет. Статус трговишта је значао и право на четири вашара годишње, а временом је тај број повећан, а неки су постали и тродневни. Немци су у привилегованој вароши Рума бројчано постали доминантно становништво, Срби мањинско.<sup>1</sup>

Ово трговиште у средишту Срема, у току своје историје дало је многа значајна имена српске историје и културе. У њој је рођен Атанасије Стојковић, писац прве српске физике и првог романа у новијој српској књижевности

---

<sup>1</sup> Радислав Ђорђевић, Владимир Томић, Душан Чудић, Радомир Прица, Добривој Митровић, *Рума у средишту Сема*, Нови Сад 1991, 18 – 25.

Аристид и Наталија.<sup>2</sup> Из ње су потекле личности које су активно учествовале у стварању институција државе у Првом српском устанку: Теодор Филиповић (Божидар Грујовић), први секретар Правитељствујушћег совјета,<sup>3</sup> Михајло Филиповић Грујовић, његов канцелар,<sup>4</sup> и Стефан Филиповић, Карађорђевићев секретар.<sup>5</sup> Позната је и по Димитрију Матићу, професору права на Лицеју српском у Београду,<sup>6</sup> судији Касационог суда, министру правде и просвете у влади Србије, председнику Друштва српске словесности и члану Српског ученог друштва.<sup>7</sup> Списку знаменитих Румљана треба додати и др Жарка Миладиновића, који се, након што је докторирао право у Бечу, вратио у Руму где је био адвокат и активни учесник јавног живота. Објавио је велики број књига из области права: Тумач повластица, закона и уредаба српске народне аутономије у Угарској, Хрватској и Славонији, *Jus inspectionis*, Стечена права, Право о пчели и друге. У време када је од 1897. године издавао и стручни правни лист Српска самозаконија, Рума постаје трећи српски град који је издавао стручне правне листове.<sup>8</sup> О интелектуалној снази Срба у Руми сведочи и податак да је од 1882. до 1914. године, скоро две хиљаде Срба који су живели у њој, учествовало у издавању девет различитих периодика.<sup>9</sup>

У тој однегованој културној клими формирана је 1962. године Завичајна музејска збирка у Руми која ће 1979. године добити назив који и данас носи. Крајем прошлог века 1997. године Завичајни музеј покренуо је Зборник у коме је требало да објављују резултате свога рада његови стручњаци, у то време кустоси археолошких и уметничких збирки, али и друге личности које су се у различитим областима бавиле прошлошћу Руме и њеном околином.<sup>10</sup> Након првог броја, уследио је већ следеће године Зборник бр. II, II двоброј III – IV,<sup>12</sup> условљен бомбардовањем, објављен је 1999 – 2000, да би након тога дошло до дисконтинуитета у излажењу: бр. V објављен је 2005,<sup>13</sup> бр.

<sup>2</sup> Ђорђе Арсенић, *Знаменити Румљани*, књига прва, Рума 1996, 66 – 92.

<sup>3</sup> *Исто*, 93 – 106.

<sup>4</sup> *Исто*, 107 – 111.

<sup>5</sup> *Исто*, 112 – 115.

<sup>6</sup> Из Лицеја се доцније развио Београдски универзитет (прим. Ђ. Ђ.).

<sup>7</sup> *Димитрије Матић*, Српски биографски речник, 6 Мар – Миш, Нови Сад 2014, 291 – 292.

<sup>8</sup> О Жарку Миладиновићу види: Ђорђе Н. Ђекић „Радикалски трибун др Жарко Миладиновић”, Српска слободарска мисао, 5, Београд 2000, 244 – 257.

<sup>9</sup> Ђорђе Н. Ђекић, „Српска периодика у Руми од 1882. до 1941”, *Зборник*, I, Рума 1997, 123 – 141 + 7

<sup>10</sup> Зборник I, Завичајни музеј Рума, Рума, 1997.

<sup>11</sup> Зборник II, Завичајни музеј Рума, Рума, 1998.

<sup>12</sup> Зборник III - IV, Завичајни музеј Рума, Рума, 1999 - 2000.

<sup>13</sup> Зборник V, Завичајни музеј Рума, Рума, 2005.

VI 2009,<sup>14</sup> бр. VII 2015,<sup>15</sup> бр. VIII 2018.<sup>16</sup> и последњи бр. IX изашао 2019.<sup>17</sup> године. Као што се може приметити, овај часопис, у почетку замишљен као годишњак, није успео да одржи континуитет и да излази сваке године. Док је у почетку излазио редовно, од двоброја објављеног 2000. до 2018. године, дакле у периоду од 18 година изашла су само три броја, да би се коначно усталио задње две године као годишњак.

Треба рећи да до сада није било покушаја да се овај Зборник у науци, како музеолошкој, тако и дисциплина из које публикује радове, обради и представи.

Главни и одговорни уредници су, према правилима о уређењу оваквих часописа, увек били директори Музеја и од њиховог ангажмана зависила је динамика објављивања и квалитет објављених прилога. Драгомир Јанковић је био главни и одговорни уредник бр. I, II, V, Горан Совиљ бр. III – IV, Радован Кузмановић бр. VI, Снежана Јанковић VII, а Бранислава Коњевић бр. VIII и IX.

Зборник су финансирали Министарство културе Републике Србије (бр. I), Општина Рума (бр. II, III – IV, VI и VIII), Покрајински секретаријат за културу и образовање Нови Сад (бр. V), сам Завичајни музеј Рума (бр. VII и IX). Као суфинансијер се појавила у бр. II Фабрика шећера из Пећинаца, а у бр. III – IV ДДОР Нови Сад, Главна филијала Рума.

Редакција Зборника се често мењала и прве својим саставом указују на жељу уредника да Зборник добије значајно место у културном животу Руме. Редакцију су у првом броју чинили: мр Александра Николић, новинар, Драгомир Јанковић, историчар уметности, директор и кустос, Бранка Митровић, археолог, кустос, Ђорђе Бошковић, историчар, кустос и Радисав Ђорђевић, проф. историје. У другом броју редакција је измењена утолико што у њој више нису били мр Александра Николић и Бранка Митровић. Нови чланови редакције су: Ђорђе Ђекић, проф. историје, Слободан Велимировић, археолог, кустос и Хаџи Божидар Пауковић, консултант. Од наредног броја чланови редакције су искључиво радници Музеја. У редакцији двоброја то су само кустоси већ поменутог образовања: Драгомир Јанковић, Слободан Велимировић и Ђорђе Бошковић. У петом броју у редакцији више није било Драгомира Јанковића, поред Слободана Велимировића и Ђорђа Бошковића чине је нови чланови Јелена Арсеновић, етнолог и Снежана Јоксић, историчар. У шестом броју у редакцију се враћа Драгомир Јанковић, а изостављен је у односу на претходни број Ђорђе Бошковић. Седми број поново мења редакцију. Чине је Драгомир

<sup>14</sup> Зборник VI, Завичајни музеј Рума, Рума, 2009.

<sup>15</sup> Зборник VII, Завичајни музеј Рума, Рума, 2015.

<sup>16</sup> Зборник VIII, Завичајни музеј Рума, Рума, 2018.

<sup>17</sup> Зборник IX, Завичајни музеј Рума, Рума, 2019.

Јанковић, Ђорђе Бошковић, Јелена Арсеновић и Урош Николић, археолог. Из редакције у осмом броју је изашао Драгомир Јанковић, док су ту нови историчари Снежана Јанковић (раније Јоксић) и Александра Тирић.

Девети број је знатно изменио структуру чланова Редакције и показује жељу ове институције културе да заузме, после више од две деценије излажења, знатније место у стручним и научним круговима Србије. Поред главног и одговорног уредника историчара Браниславе Коњевић, Зборник Завичајног музеја у Руми, од 2019. године уређује уређивачки одбор и редакција од двадесет чланова, чијих су четворо чланова из иностранства, угледни музеалци и професори дисциплина из којих потичу збирке музеја: проф. др Волфганг Рорбах, академик из Беча, др Екатаринаја Ентина из Москве, др Натали Николаевна Мравјева из Ростова на Дону и доц. др Стефан Анчев из Великог Трнова. Дакле, девети број је најавио жељу да се изађе из уско стручних музејских, па и националних оквира, и да се, преко чланова редакције, дође до квалитетних истраживача са међународне сцене који би се позабавили културом Срема од праисторије до данас, кроз све сегменте овог музеја комплексног типа са струкама које он претпоставља. То најављује тежњу издавача да се овај Зборник нађе на Листи категоризованих часописа Министарства науке.

На везу часописа са локалном средином већ од првог броја указују јасно одређене рубрике које су доносиле радове из одређених области и већина њих ће указати временом на истрајност истраживача, музеалаца да испуне својим радовима исте рубрике.

Први објављени радови груписани су у рубрике: Археологија, Историја, Историја уметности, Урбанизам, на крају се, као додаци, налазе Извештаји и Ин мемориам. Текст из археологије објавили су др Драган Поповић, Археолошко наслеђе на тлу Руме и шире околине и Слободанка Тирић, Горњи завршетак надгробне стеле са лавовима из лапидарију Завичајног музеја – Рума. Рубрика Историја је имала највише радова: Илија Петровић, Срем – исконска српска земља, Ђорђе Ђекић, Рума и насеља у њеној околини по турском дефтеру 1566/67, Владимир Томић, Уз годишњицу Тицанове буне, доц. др Јован Максимовић, Здравствене прилике у Руми од XVIII до XX века, др Милош Маленковић, Из историје медицинске рендгенолошке службе у Руми, Ђорђе Ђекић, Српска периодика у Руми од 1882. до 1941. године, Јован Св. Ићитовић, Нисмо били далековиди, Божидар Пауковић, Селекционари Ернест Рауер и Рудолф Флајшман – Пустара „Петров двор“ селекциона станица и Ђорђе Арсенић, Димитрије Спаић. Једини аутор рубрике Историје уметности био је Драгомир Јанковић са текстом Два легата у Завичајном музеју Рума. У рубрици Урбанизам први рад је написао арх. Боро Мирковић, Рума у старим плановима, а други Бранислав Антић – Баћа, И летопис има свој живот. Рубрика Извештаји садржи неколико текстова

којима се прати како рад Музеја, тако и активности које је он подржавао. Први Извештај о пословању Музеја за 1996. је непотписан али га је, по функцији, вероватно саставио тадашњи директор Драгомир Јанковић. Извештај о раду 25. ликовне колоније „Борковац“ поднео је председник Савета колоније Владимир Кошутић, а о Реализацији програма Друштва љубитеља прошлости Руме 1994 – 1996. јавност је обавестио Радисав Ђорђевића. На крају је Ин меморијам посвећен Богдану Рајаковцу, првом и једином кустосу Музеја дуго времена по његовом оснивању аутора Д.(рагомира) Ј.(анковића).

Број II је једини који није био подељен на рубрике и текстови су углавном слагани према свом временски одређеном садржају.

Објављени су текстови: Ђорђа Ђекића, О пореклу имена Руме и Етничка структура становништва у Гргуревачкој, Иришкој, Купиничкој и Митровачкој нахији по турском дефтеру из 1556/1567. године, Ђорђа Бошковића, Murgesz – непознато насеља из 16. и 17. века на подручју румске општине, Слободанке Ћирић, Повеља Фрање I румским занатлијама из 1818. године, Нинослава Станојловића, Румљанин Ђорђе Крстић (1825–1885) – оснивач прве апотеке у Јагодини, Слободана Велимировића, 100 година Пчеларске задруге у Руми, Ратка Рацковића, О аутору Иришког типика, – поводом 800 година Хиландара, Ђорђа Бошковића, Преглед текстова о Руми у листу „Застава“ за годишта 1901, 1902, 1903. и 1904, Владице Томића, Зелени кадар у Срему 1917/1918. године, Илије Петровића, Драгутин Ј. Ристић – узорни српски командант, Петра Бурсаћа, Миграције становништва од 1918. до 1980. (дипломски рад), Драгомира Јанковића, 30 година од оснивања Уметничке колоније „Борковац“, Ђорђа Арсенића, Славка Петровић Средовић (1907–1978) и Соње Коњевић, Родна кућа др Ђорђа Натошевића у Старом Сланкамену. Затим је објављен Извештај о пословању и раду Музеја за 1997. и о раду Колоније за 1997. годину. На крају Зборника су објављени некролози посвећени Поповић Драгану, аутора Миленка Бобића, и Бранки Митровић археологу и кустосу музеја. Као што се може приметити, скоро сви текстови, осим оног Драгомира Јанковића, Извештаја и некролога су на тему историје.

Следећи број III – IV је опет био подељен на рубрике. Поред оних у првом броју: Археологија, Историја, Историја уметности, јавља се и нова – Етнологија, док је рубрика Урбанизам променила назив у Архитектура.

У рубрици Археологија објављени су текстови: Слободанке Ћирић, Заштино сондажно ископавање електро-далековода Пећинци–Буђановци, Слободана Велимировића, Први словенски археолошки локалитет у Руми из деветог века и Перице Одобашића, Остава акчи Бајазита I из Купинова. Рубрика историја садржи радове: Небојше Озимића, Култ Св. Арсенија I у српском народу, мр Ђорђа Ђекића, Професионална структура становништва

у Гргуревачкој нахији по турском дефтеру из 1566/67. године, Ђорђа Бошковића, Карта атара Руме из 1767 (допуњена 1769. и 1770), Снежане Јоксић, Румски крстови, др Душана Вулетића, Завичај и време др Ђорђа Натошевића, Ратка Рацковића, Добročинитељи «Привредника» и Руми 1897-1947, Илије Петровића, Сремски добровољци у I светском рату, Ђорђа Ђекића, Прилог проучавања улоге Руме у војним плановима Аустро-Угарске, Петра Бурсаћа, Из архивских докумената из прошлости Руме и њене околине и Душана Бубала, Румски Јевреји – у светлу докумената. По један рад је објављен у рубрикама Етнологија Василије Б. Латинкић, Село Грабовци у Срему, Историја уметности Драгомира Јанковића, Тематске изложбе Завичајног музеја 1977 – 2000. и у рубрици Архитектура мр Мирослава Амићића, Туристичко – рекреациони центар „Борковац“ – Рума. На крају је објављен извештај Драгомира Јанковића о Ликовној колонији „Борковац“.

Број V, поред већ уобичајених рубрика Археологија, Историја, Историја уметности, доноси и текстове у рубрикама Палеонтологија и Конзервација, захваљујући ауторима који долазе из других средина, а своју пажњу посвећују темама из музејске делатности Завичајног музеја у Руми.

Рубрика Археологија је донела радове: Драгана Томашевића, Турска бара код Брестача, насеља Сопотско-ленђелске групе, Марије Јовановић, Рума – Борковац, Гроб келтског ратника из средње латенског периода, Петра Одабашића, Дивља копања по археолошким локалитетима, Слободана Велимировића, Изразито профилисане и коленасте фибуле из Завичајног музеја Рума и Петара Одабашића, Прилози за нову типологију келтских копаља у Подунављу и на северном Балкану. Дакле, чак пет текстова из археологије. Рубрика Историја била је заступљена следећим радовима: Ђорђе Бошковић, Прилог проучавању историјске географије средњовековног Срема, др Душан Вулетић, Војна граница на југословенским просторима, Ђорђе Бошковић, Један опис румског атара из 1862. године и Снежана Јоксић, Пројекат аутомобилске железничке станице у Руми. У рубрици Историја уметности опет се појављује као једини аутор Драгомир Јанковић са текстовима Ликовни салон младости 1981 – 1990. и Из ликовне изложбене активности Завичајног музеја. По један рад је објављен у рубрикама Палеонтологија др Драгане Недељковић, Лобања бизона из збирке Завичајног музеја Рума и у рубрици Конзервација Данијеле Королије Црквењаков, Конзервација и рестаурација пастела Миливоја Николајевића.

Зборник бр. VI подељен је на четири области: археологију, историју, етнологију и историју уметносту.

У рубрици Археологија објављени су радови Слободана Велимировића, Нове бакарне секире и дуго длето из источног Срема, Перице Одабашића, Срењовековни бојни чекић из Купиника и Драгана Томашевића, Ситаровци „на Умци“ код Буђановаца. Рубрика Историја и овај пут је најобимнија са следећим радовима: Ђорђа Бошковића, Румски плакати прве половине 50-

тих година XX века, Владислава М. Тодоровића, Записник о саслушању Теодора Аврамовића Тицана у вези са побуну у Срему 1807. године, Снежане Јоксић, Кубура „пећинарка“ из збирке оружја Завичајни музеј Рума, др Душана Вулетића, Војна граница, реформе и ратови граничара од 1691–1791, Ратка Рацковића, Богдановићи у Руми, Јулијане Голчевски, Снабдевање Срема пијаћом водом у првој половини 20. века, Ратка Рацковића, Мојо Медић и Јулијане Голчевски, Развој индустрије у Руми до 1965. године. У рубрици Етнологија објављен је само рад Јелене Арсеновић, Колекција Етнолошког одељења Завичајног музеја Рума. Рубрика Историја уметности донела је рад др Мирјане Лесек, Димитрије Братоглић (1764–1831) и рад Драгомира Јанковића, Две румске изложбе Милана Коњовића.

Зборник бр. VII садржи рубрике: Археологија, Историја, Етнологија, Историја уметности, Извештаји и прикази.

У првој рубрици обрађен је рад Уроша Николића, Палеолитска налазишта на територији Срема. Рубрика историја садржи радове: Ђорђа Бошковића, Становништво села Рума у првој половини XVIII века, мр Жарка Димића, Са чим је на пут кренуо карловачки грађанин у време буне 1848. године и Извештај о стању у српској војсци у Карловцима на дан 19. мај 1848. године, Ђорђа Бошковића, „Јављају из Руме“ (из старе штампе на немачком језику), Јулијане Гончевски, Краљевска земаљска казнионица у Митровици, Ратка Рацковића, Николајевићи из Стејановаца – трговци, Снежане Јанковић, Преглед историје католичке жупе у Руми, Предрага Пузића, Свештеници у Батајници и Угриновцима 1546 – 1918. и Александра Ристића, Сремски фронт у историографији и мемоаристици. Из области етнологије објављени су следећи радови: Јелена Арсеновић, Један пример традиционалног одевања данас, Јасмина Вукмановић, Мајлан (Мајалос) и Јелена Арсеновић, Гајде из збирке Етнолошког одељења Завичајни музеј Рума. Радове из историје уметности објавили су Јованка Столић, Владика Хризостом Столић – Његов допринос црквеној ликовној уметности и Драгомир Јанковић, „Видети и бити виђен“ – румски балкони. Од Извештаја и приказа објављени су заједнички текст Вујадина Иванишевића, Оршоја Хајнрих – Тамаска, Ивана Бугарског и Данијела Сирбеа, под насловом 27. међународни симпозијум Основни проблеми, затим текст Драгомира Јанковића, Музејске вечери, Снежане Јанковић и Јорданке Гешеве, Породица грофова Пејачевић између легенде и стварности (друга половина XVIII до XX века) (приказ књиге) и Драгомира Јанковића, Извештај о раду Ликовне колоније „Борковац“ 2013, 2014. и 2015. На крају је дат In memoriam посвећен Ивани Божић, историчару уметности и кустосу музеја, чији је аутор Драгомир Јанковић.

Зборник бр. VIII садржи, поред већ стандардних рубрика: Археологија, Историја, Етнологија, Историја уметности, Извештаји и прикази, по први пут, рубрику Педагогија, која је требало да укаже на педагошки рад у Музеју.

Из археологије у овом броју Зборника радове су објавили Урош Николић, Поклон збирка Драгана Томашевића и Љиљана Муждека, Средњовековне некрополе на тлу Срема. Радове из историје су објавили: Снежана Јанковић, Царска цеховска повеља румским мајсторима, Ђорђе Бошковић, Прилози за историју румског здравства (до 1918), Предраг Пузић – Стеван Кораћ, Свештеничка и учитељска породица Ђукић из Батајнице, Бранислава Коњевић, Актуелни јубилеји у поезији Стевана Владислава Каћанског, Ђорђе Бошковић, Жарко Миладиновић (1862 – 1926), Јулијана Голчевски, Школски систем у Краљевини Југославији и Александра Ђирић, Фотографије из збирке Одељења историјских збирки Завичајни музеј Рума. Рубрике Етнологија, Педагогија и Историја уметности су заступљене са по једним радом. Из етнологије је рад Јелене Арсеновић, Новије аквизиције вунених предмета у оквиру збирке текстила Одељења етнологских збирки, у рублици Педагогија Браниславе Коњевић, Педагошки рад у Завичајном музеју Рума, а у историји уметности Сање Сајферт, Оскар Зомерфелд, уметничка дела из легата Ђорђа Војновића Галерија Војновића у Инђији. Међу Извештајима и приказима објављени су текстови Милорада Стојковића, Откривање спомен-плоче у Брестачу, Снежана Јанковић, Извештај о раду Музеја за 2017. годину и последњи In memoriam, Ратко Рацковић, посвећен хроничару Руме, сталном писцу Зборника и сараднику Музеја.

Зборник бр. IX има рубрике: Археологија, Историја, Историја уметности и Извештаји и прикази. Археологија је заступљена радом Александра Ристића, Средњовековни амулети облика Торовог чекића у светлу односа старе религије са хришћанством на северу Европе. Радови из историје су: МА Браниславе Коњевић, Утицај и значај Светосавља у Срему, Ђорђа Бошковића Румске воденице, др Уроша Станковића, Мобилизациони спискови румских православних парохија у Револуцији 1848, др Исидоре Поповић, Гостовање српског народног позоришта у Руми 1868. године, доц. др Ненада Николића, Румљани купци обвезница четвртог ратног зајма и Александре Ђирић, Споменар Маре Петровић. Из историје уметности објављен је само рад Анђелке Стојаковић, Два надгробна споменика породице Ђуришић на православном гробљу у Руми, рад Петра Палавичинија. Извештај и прикази садржи радове Снежана Јанковић: Програмске активности Завичајног музеја Рума у периоду 2001 – 2018. и In Memoriam, Радисав Ђорђевић (1936 – 2018).

Дакле, у девет бројева Зборника, колико је издао Завичајни музеј Рума, обухваћене су области којима се бави или теме које су везане за збирке овог музеја комплексног типа: археологија, историја, историја уметности, урбанизам, етнологија, архитектура, палеонтологија, конзервација, педагогија, уз које су давани годишњи извештаји о делатности, као и прикази.

Бројна археолошка ископавања, разноврсне локалитете и значајне експонате археолози Музеја и њихови сарадници презентовали су у готово свим бројевима Зборника (осим у броју II), објављено је 17 радова. Од тога, пет радова имало је за тему културно археолошко наслеђе средњег века, четири су само географски одређена локалитетом који обрађују кроз културне слојеве, три стари век, два праисторију и по један збирку Завичајног музеја, поклон збирку и рад тзв. дивљих археолога.

Са 67 радова, историја је најзаступљенија у зборницима. По бројевима, распоређени су на следећи начин; бр. I – 9, бр. II – 14, бр. III–IV – 10, бр. V – 4, бр. VI – 8, бр. VII – 9, бр. VII I – 7, бр. IX – 6 радова. Највише радова, као што се може приметити, објављено је у бр. II који је био посвећен скоро искључиво историјским темама. Од тада се опажа тенденција смањивања радова из ове области. Од аутора, најзаступљенији су: Ђорђе Бошковић, који је објавио 11 радова, и Ђорђе Ђекић (6), док су Ратко Рацковић и Снежана Јоксић, удата Јанковић, објавили по пет радова. Садржаји текстова указују на разноликост интересовања аутора. Најзаступљеније су: теме о војној историји (13), затим о знаменитим личностима (10), цркви (7), привреди (7). Теме као што су: етнички састав и становништво (4), историја до 18. века (4), штампа (4), здравство (3), уметност (3), географија (3), архивска грађа и збирке (2), као и извори за локалну историју (2) заступљене су знатно мање. О имену Руме, миграцијама и школству објављен је само по један рад. Имена аутора текстова, указују на то да је, поред кустоса Музеја и историчара, објављен један број радова зналаца и љубитеља прошлости овог града и његове околине различитих струка.

Радови из историје уметности су заступљени у сваком зборнику, сем у бр. II и објављено је укупно 10. У већини бројева објављен је по један рад, док их у бројевима V, VI и VII има по два. Највећи број радова написао је кустос Музеја Драгомир Јанковић (6), док су са по једним радом заступљени др Мирјана Лесек, Јованка Столић, Сања Сајферт и Анђелка Стојаковић. Најчешће теме радова су изложбе одржане у Музеју (4), личности везане за локалну ликовну уметност (3) и по један о легату, архитектури и надгробној уметности.

Етнологија је заступљена у три броја од VI и VIII, са пет радова. Радови из ове области појављују се оног момента када је у Музеју запослен етнолог и када је започета систематска брига о збиркама које постоје од његовог настанка. Четири рада написала је Јелена Арсеновић, док је један рад аутора Јасмине Вукмановић. Већина радова је резултат проучавања збирке Етнолошког одељења Завичајног музеја Рума.

Поједина теме појављују се само у једном броју. То су: урбанизам (бр. I), архитектура (бр. III – IV) палеонтологија, конзервација (бр. V) и педагогија (VIII). О урбанизму су објављена два рада, по један архитекте

Боре Мирковића и Бранислава Антића – Баће. По један рад објављен је из архитектуре као уже научне области аутора мр Мирослава Амићића, палеонтологије др Драгане Недељковић, конзервације Данијеле Королије Црквењаков и педагогије Браниславе Коњевић.

На крају долази рубрика Извештаји. Ње нема као самосталне у бр. II, а нема је уопште у бр. V и VI. У бројевима I и III – IV носи само назив Извештај, док се у бројевима VII, VIII и IX наводи као Извештаји и прикази. Укупно је у овој рубрици изашло 17 текстова. У овој рубрици, иако се то из наслова не да закључити, често су објављивани некролози радницима и сарадницима музеја, чак и сарадницима Зборника, укупно шест. Публикована су и четири извештаја о раду музеја и раду ликовне колоније „Борковац“, чији учесници пуне својим делима основни фонд Музеја. По један рад је посвећен раду Друштва љубитеља прошлости Рума 1994 – 1996, Симпозијуму одржаном у Руми новембра 2015. године посвећеном проучавању историје и археологије средњовековних балканских простора, музејским активностима које је он организовао сам или у сарадњи са другим институцијама у Руми и о откривању спомен-плоче у Брестачу страдалим Србима у Првом светском рату. У овире ове рубрике објављен је и приказ књиге Јорданке Гешеве. Најчешћи аутор је Драгомир Јанковић који је потписан као аутор пет текстова, а имајући у виду тему и садржај непотписаних текстова – извештаја о раду музеја и колоније, као и некролога Бранки Митровић, може се сматрати да је и он аутор ових текстова. То би значило да је он аутор укупно осам текстова. Аутор четири текста је Снежана Јанковић. Као што се може приметити, најчешће су у овом делу писали директори музеја. По један текст су објавили Владимир Кошутић, Радисав Ђорђевић, Миленко Бобић, Милорад Стојковић, док је извештај са симпозијума потписало више аутора.

Прегледом садржаја може се закључити да је највише радова објављено из области историје (67), и то 19. и 20. Века, што је и разумљиво, с обзиром на то да из овог периода има највише података и да су најдоступнији. Следи археологија (17), историја уметности (10), етнологија (5), урбанизам (2), архитектура (1), палеонтологија (1), конзервација (1) и педагогија (1). Оно што нема начуни карактер, али сведочи о музеју и раду, јесте последња рубрика – извештај, односно извештај и прикази. Ту су и некролози оних чији је живот и рад био везан за музеј, чланци о самом раду музеја, колоније „Борковац“, Друштва љубитеља прошлости Рума 1994 – 1996, организовању научних скупова и дешавањима на територији општине. Може се закључити да је Зборник својим садржајем желео да обухвати што већи број научних дисциплина, што шире да сагледа прошлост и догађања у Руми и њеној околини. То није увек било једнако могуће, не зато што је недостајало воље међу самим радницима музеја и његовог руководства, већ су недостајали и

стручњаци (нису били запослени) који би обрадили одређене теме, као што су нпр. етнологија, урбанизам, архитектура, палеонтологија, конзервација, педагогија. Наравно, из садржаја свих бројева Зборника могуће је стећи увид и у рад музеја и колоније Борковац. Културни и други догађаји који су се на тлу општине догађали дати су само фрагментарно, али ни то није зависило само од радника музеја, већ и од људи из општине који су осетили или нису осетили потребу да о нечему напишу рад и објаве га. На бележења догађаја, свакако, има утицај чињеница да су од 2000. до 2018. године изашла само три броја Зборника. То, опет, сведочи да његово издавање није било само ствар финансија већ и неких других околности. Поздравили бисмо чињеницу да се његово излагање не само обновило него је почело да се устаљује, па је последње две године заредом изашао по један број. Сем тога, последњи број представља искорак и са квалитетом аутора и радова, оснивањем уређивачког и редакцијског одбора од двадесет чланова, од којих су четворо из иностранства.

Надамо се да ће овај Зборник, у времену које долази, наставити да излази, да ће се поједине рубрике усталити, квантитативно и квалитативно побољшати и тако уздићи његов квалитет.

Излагања Зборника није могуће без решавања питања његовог финансирања, што је проблем не само публикација локалних културних институција већ и оних на вишем, државном нивоу. Сама чињеница да је први број финансирало Министарство културе Републике Србије, а да је од три последња броја два финансирао сам музеј, сведочи довољно о овом проблему. Надајмо се да ће барем Општина Рума која је финансирала четири броја (бр. II, III – IV, VI и VIII) наставити да помаже издавање овог Зборника и тако помоћи Завичајном музеју да подигне свој углед и да се оствари као значајна културна институција. Због Руме и значајног културног наслеђа о коме брине.

#### **Извори:**

- Зборник I, Завичајни музеј Рума, Рума, 1997.
- Зборник II, Завичајни музеј Рума, Рума, 1998.
- Зборник III – IV, Завичајни музеј Рума, Рума, 1999 – 2000.
- Зборник V, Завичајни музеј Рума, Рума, 2005.
- Зборник VI, Завичајни музеј Рума, Рума, 2009.
- Зборник VII, Завичајни музеј Рума, Рума, 2015.
- Зборник VII, Завичајни музеј Рума, Рума, 2015.
- Зборник VIII, Завичајни музеј Рума, Рума, 2018.
- Зборник IX, Завичајни музеј Рума, Рума, 2019.

**Литература:**

Ђорђе Арсенић, *Знаменити Румљани, књига прва*, Рума 1996.

Ђорђе Н. Ђекић, „Етничка структура становништва у Гргуревачкој, Иришкој, Купиничкој и Митровачкој нахији по турском дефтеру из 1566/67. године”, *Зборник, II*, Рума 1998, 17 – 24.

Ђорђе Н. Ђекић „Радикалски трибун др Жарко Миладиновић”, *Српска слободарска мисао*, 5, Београд 2000, 244 – 257.

Радислав Ђорђевић, Владимир Томић, Душан Чудић, Радомир Прица, Добривој Митровић, *Рума у средишту Срема*, Нови Сад, 1991.

Димитрије Матић, *Српски биографски речник*, 6 Мар – Миш, Нови Сад 2014, 291 – 292.

*Summary*

**Dorđe N. Đekić**

**PROCEEDINGS OF THE HOMELAND MUSEUM IN RUMA -  
AN ATTEMPT TO LOOK AT RUMA'S PAST**

The Homeland Museum in Ruma has been publishing its Proceedings since 1997. Conceived as a yearbook, it maintained this trend for the first two years. However, the 1999 bombing led to the next issue being published in 2000 as a double issue for 1999-2000. From then until 2018, the magazine came out irregularly depending on the financial support and the activity of the institution itself. In total, nine issues were published and the last two issues were published year after year.

So far, the Proceedings have not been presented to the professional, scientific or cultural public, nor have the contributions of the texts published in the local and the wider community been considered. This is certainly necessary given the fact that it covers works in the basic fields of museums of complex type: archaeology (there were 17), history (67), art history (10) and ethnology (5), while other areas (architecture, urbanism, palaeontology, conservation) are less represented. Significant collections and cultural assets - cultural monuments and archaeological sites, as well as continuous life in the area of Ruma, through appropriate topics, make it possible to view the past of Ruma and its surroundings. The latest issue has an editorial board and an editorial desk of twenty members, four of whom are members from abroad, which shows the publisher's intent not only to step outside the local framework but to appear in the list of scholarly publications.